

Vaig preguntar:

Quan la trinxera no és una metàfora

IMPERIAL WAR MUSEUM

JAUME CLARET

La distància fa que sovint la misèria, la ignorància, l'estúpidesa i la covardia puguin passar per folklorisme, autenticitat, veracitat i valentia. Aquesta distorsió de la realitat s'accentua quan s'hi sumen el temps i els interessos. D'aquí ve la importància que, de tant en tant, algú bandegi els eufemismes per recordar-nos el sentit primigeni de les coses.

La Primera Guerra Mundial, com totes les guerres, ha quedat sovint simplificada a una sèrie de clixés, reduïda a una mena de pròleg menor del gran conflicte posterior. L'acceleració dels temps moderns ha arraconat així un enfrontament que en el seu moment va merèixer ser batejat com la Gran Guerra. Van quedar al seu darrere els cadàvers dels grans imperis centrals, va incloure la Revolució Russa, va originar el moviment pacifista i va plantar la llavor de les grans ideologies excoents, va evidenciar les debilitats de les metròpolis

europées i va suposar l'aparició dels americans en el gran tauler mundial.

En definitiva, va ser una guerra que va començar al segle XIX i va acabar al segle XX. No només perquè es va passar de la cavalleria, els uniformes acolorits i les formacions tancades als tancs, l'aviació, les metralladores i la guerra química, sinó perquè la barbàrie viscuda a les trinxeres difícilment podia deixar indiferents els supervivents. Després d'aquesta experiència, la vida ja no es podia encarar de la mateixa manera.

El novel·lista Edlef Köppen i l'historiador Thomas Weber ens relaten precisament dues experiències personals, bàsicament al front oest, de dos soldats germànics homònims. Malgrat els 80 anys que separen les dues obres, les dues aproximacions resulten sorprenentment coincidents més enllà dels noms dels protagonistes: el voluntari Adolf Reisinger en el primer cas i el futur dictador Adolf Hitler en el segon.

Köppen basteix el seu relat a partir de la vivència directa com a soldat

alemany. El llibre no es redueix, però, a traslladar de manera més o menys novel·lesca un catàleg de vivències, sinó que a través del relat denuncia l'absurditat de la guerra. Amb una estètica absolutament moderna, amb apartats de gran interès construïts amb un collage de textos en què es barregen anuncis d'època amb fragments de diaris o documents classificats, l'autor aconsegueix integrar-nos plenament en el caos de la batalla, en la tensió de l'espera i en els creixents dubtes del protagonista. La conclusió d'Edlef Köppen no pot ser més contundent: l'heroi, quan no sorgeix de la malaltia, és sovint fill de la sort i de la inconsciència. Perquè qui té consciència o qui arriba a ella a través de la reflexió s'adona que la guerra és un error, el pitjor de tots. Davant d'aquest raonament i malgrat l'èxit que la novel·la va tenir en el seu moment, no sorprèn que els nazis la prohibissin i que el mateix autor fos desplaçat com a editor.

La lectura des d'avui esdevé encara més frapant a la llum de la recerca feta per Weber sobre la curta carrera militar d'Adolf Hitler. I és que el relat difós –i fins ara acceptat com a cert– sobre la seva experiència bèl·lica se'ns apareix com una pura invenció feta amb posterioritat per donar coherència al seu pensament i actuació polítiques, i maquillar un currículum, des de qualsevol punt de vista, escàs.

Llegint en paral·lel els dos llibres, sembla com si Hitler hagués assumit com a pròpies unes experiències que en realitat corresponien a Adolf Reisinger. D'aquesta manera, els dos homònims acaben compartint una mateixa ficció, però amb una conclusió diametralment oposada. Mentre que el voluntari alemany denuncia l'horror de la guerra i, com molts de la seva generació, es decanta cap a un discurs d'arrel pacifista, l'austriac derivarà cap a l'altre extrem. Per Hitler, només la guerra pot vèncer la guerra, malgrat la paradoxa que en totes dues guerres, ell personalment serà lluny del front. ♦♦

PARTE DE GUERRA
EDLEF KÖPPEN
TRAD. DE ROSAPILAR BLANCO
SAJALÍN
500 PÀG./25 €

LA PRIMERA GUERRA DE HITLER
THOMAS WEBER
TRAD. DE B. URRUTIA
TAURUS
528 PÀG./26 €

ELS CLÀSSICS

Apologia vegetariana

JORDI NOPCA

Els últims cinc llibres de *Les metamorfosis* ovidianes contenen una pila de narracions emblemàtiques. El rei Midas obté el do de transformar-ho tot en or, però la bona nova esdevé ràpidament una maledicció: "Ric i miserable, vol fugir de la seva opulència i odia allò que adés desitjava". La guerra de Troia ocupa un espai significatiu: els grecs lamenten la mort d'Aquil·les, que un cop incinerat "no omple del tot la petita-sa d'una urna". Enees fuig de Troia acompanyat del pare i el fill, i quan arriba a Delos el rei Aní ho aprofita per explicar-li l'estranya transformació de les seves filles en colomes. L'arribada a Sicília motiva la narració de la història d'Escil·la i Caribdis. La nimfa Galatea perd el seu estimat Acis, que és liquidat per Polifem, el monstre d'un sol ull: "Perquè em cremo, i el meu foc contrariat bull amb més fúria i em sembla que porto l'Etna passant amb tota la seva violència al meu pit; i tu no et commous, Galatea!", brama el ciclop.

A l'últim dels llibres, poc després que Roma hagi estat fundada, Pitàgores i el seu vegetarianisme són recordats: "Ai! Quin crim és, engolir entranyes dins les entranyes, i engreixar el cos àvid amb un altre cos, i viure de la mort d'un altre ésser vivent!" ♦♦

LES METAMORFOSIS (VOLUM III)
OVIDI
FUNDACIÓ BERNAT METGGE
154 PÀG./9,95 €
(DIUMENGE, AMB LARA)

L'APARADOR

J.N.

FICCIÓ

El pan de los...
HEINRICH BÖLL
Trad. F. Formosa
RBA

La col·lecció Narrativas de RBA Laposta amb fermesa pels clàssics del segle XX. Acaba de recuperar *El tren llegó puntual*, *Retrato de grupo con señora* i *El pan de los años mozos*, tres de les novel·les més importants del premi Nobel de literatura Heinrich Böll (1917-1985). En aquesta última, la capacitat transformadora de l'amor fa acte de presència a la vida de Walter Fendrich, que des del final de la Segona Guerra es dedica a arreglar rentadores.

El llibre dels peus
GLÒRIA MARTÍNEZ
Club Editor

NO-FICCIÓ

En l'últim mig any, Club Editor ha engegat dues noves col·leccions: *La Dula*, en què ha estat publicada la novel·la gràfica d'Eulàlia Sariola *El món per un forat* i el catàleg *Continuar el combat*, i *Cura't amb Salut*, que comença amb un llibre dedicat al límit de les nostres extremitats inferiors. Els peus són la nostra base, caldria tenir-ho present: si no és prou sòlida, és tota la persona que trontolla, adverteix l'autora del llibre, Glòria Martínez Mañes.

I tiro perquè em toca
JOSEP VALLVERDÚ
Fíl d'Aram

INFANTIL

Encara amb la notícia recent de la concessió de l'onze premi Jaume Fuster, Josep Vallverdú (Lleida, 1923) fa justícia a la seva immensa capacitat de treball i publica *I tiro perquè em toca*, en què transforma el popular joc de l'oca en una novel·la breu en què els personatges i escenaris de les caselles prenen vida i converteixen la narració en una festa coneguda però no per això menys atractiva. El llibre ha estat il·lustrat per Eva Sánchez.